

Overheid speelt grote rol in gedrag van consumenten

Pieken en dalen in levensverzekeringen

In de afgelopen jaren steeg het aantal nieuw afgesloten levensverzekeringen. Verschillende ontwikkelingen in de maatschappij speelden hierbij een rol. Ook het beleid van de overheid had grote invloed. Na deze vette jaren lijkt zich nu een omslag voor te doen.

Tussen 1993 en juli 1999 zijn veel nieuwe levensverzekeringen verkocht. Nadien dalen de verkopen van nieuwe levensverzekeringsspolissen. In de tweede helft van 2000 vindt een opleving plaats. Oorzaak van deze opleving is de invoering van het nieuwe belastingstelsel op 1 januari 2001. In de maanden daarvoor hebben veel mensen nog snel levensverzekeringen afgesloten die aftrekbaar zijn voor de belasting. Daarna dalen de verkopen opnieuw. De trend van de door de verzekeringsmaatschappijen ontvangen premiebedragen is stijgend tot de tweede helft van 2000, met een versnelling tussen april 2000 en oktober 2000. Daarna stabiliseert de ontwikkeling en zet mogelijk zelfs een omslag in. De stijging van de premieontvangsten en de versnelling in het tweede en derde kwartaal van 2000 hebben waarschijnlijk een fiscale oorzaak. Vanaf 1995 is het fiscale aftrekregime voor levensverzekeringen gewijzigd, terwijl in 2001 een nieuw belastingstelsel is ingevoerd.

Gevolgen van regeringsbeleid

Het aantal verkochte levensverzekeringen piekt in januari 1999. Deze piek kan worden verklaard uit de afschaffing van de Weduwen- en Wezenwet en de vervanging van deze wet door de veel soberder Algemene Nabestaandenwet (ANW). Deze top in het aantal nieuw afgesloten levensverzekeringen leidde niet tot een zelfde hoog niveau van de premieontvangsten. De verklaring hiervoor moet gezocht worden in het feit dat de afgesloten ANW-verzekeringen klein van omvang waren en weinig premie genereerden. Deze ontwikkeling speelde zich af in de verzekeringen in geld, dat zijn verzekeringen waarbij de belegging van de premies plaatsvindt in euro's of vreemde valuta.

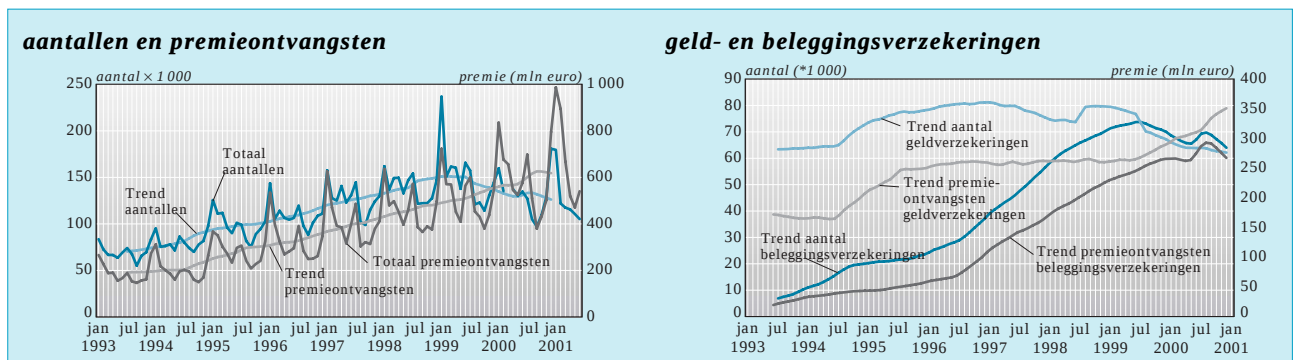
In de laatste maanden van 2000 namen de premieontvangsten op grond van nieuw afgesloten levensverzekeringen tot grote hoogten toe. Dit hangt waarschijnlijk ook samen met het snel afsluiten van een aftrekbare levensverzekering vóór het ingaan van het nieuwe belastingstelsel in 2001. In hoeverre sprake is van oversluiting van polissen in verband met het feit dat de oude polissen niet meer aan de fiscale voorwaarden voldeden, is uit de cijfers niet af te leiden.

Positieve en negatieve sentimenten

Het aantal afgesloten nieuwe beleggingsverzekeringen vertoont vanaf juli 1993 een stijgende lijn tot juli 1999. Beleggingsverzekeringen zijn verzekeringen waarbij de belegging van de premies plaatsvindt in beleggingsfondsen. De waarde van de polis is direct afhankelijk van de waarde van de onderliggende beleggingen, veelal een pakket van aandelen, obligaties en dergelijke. De snelle toename van het aantal afgesloten nieuwe beleggingsverzekeringen tot juli 1999 heeft alles te maken met positieve sentimenten op de effectenbeurs en de hoge rendementen die er te behalen waren. In de tweede helft van 1999 vertoont de trend een dalende lijn die samenhangt met een onzekerder situatie op de beurs. Als er vanaf de tweede helft van 2000 correcties plaatsvinden op de aandelenkoersen, verliezen mensen het vertrouwen in beleggingsverzekeringen.

Het aantal verkochte geldverzekeringen nam tot halverwege 1999 toe met 60 duizend tot 80 duizend per maand. Vanaf dat moment wordt de trend in de verkoop van het aantal beleggingsverzekeringen en geldverzekeringen dalend. Vermoedelijk hangt dit samen met de onzekerheid rondom de fiscale effecten op levensverzekeringen van het nieuwe belastingstelsel.

Nieuwe levensverzekeringen

Verzekerd van kapitaal

Het gemiddeld verzekerde kapitaal van beleggingsverzekeringen neemt toe. Een verklaring hiervoor is de toegenomen welvaart. Mensen kunnen het zich veroorloven grotere bedragen te verzekeren. Ook het terugtreden van de overheid op het gebied van sociale zekerheid heeft tot gevolg dat men individueel verzekeringen afsluit die een bepaalde levensstandaard moeten garanderen. De gunstige ontwikkelingen op de beurs hebben hierbij ook een rol gespeeld. Het gemiddelde bedrag per polis fluctueerde tussen 1993 en heden tussen 18 duizend euro en 49 duizend euro.

In de tweede helft van 1997 treedt stabilisatie op. Dit hangt samen met de Aziëcrisis die grote onzekerheid met zich meebracht. Ook de beurskoersen werden er negatief door beïnvloed. In 1998 herstelt de situatie zich en tot eind 1999 stijgen de gemiddelde bedragen op beleggingsverzekeringen. In 2000 is er een dalende tendens, met een klein herstel vanaf juli 2000. Bij de geldverzekeringen lopen de gemiddelde verzekerde bedragen per polis uiteen van 19 duizend euro tot 43 duizend euro.

De gemiddelde verzekerde bedragen van geldverzekeringen vertonen over de gehele periode een licht dalend verloop. Het dieptepunt wordt bereikt in oktober 1998.

Seizoenspatroon

In de jaarcyclus van het aantal verkochte nieuwe levensverzekeringspolissen is een piek te zien in januari. Deze piek is het gevolg van overloopeffecten van december van het voorgaande jaar in verband met administratieve verwerking. Het gaat dan om polissen die in december worden afgesloten en nog aftrekbaar zijn voor de inkomstenbelasting van dat jaar.

Een tweede piek volgt in juli. Deze piek hangt ook samen met fiscale regelingen. Zo bestaat voor zelfstandige ondernemers de mogelijkheid om vóór 30 juni van het jaar een levensverzekering af te sluiten die nog kan worden afgetrokken in het voorafgaande belastingjaar. De gedachte achter deze regeling is dat het voor een ondernemer pas mogelijk is om een beeld te krijgen van zijn inkomen nadat hij de jaarrekening van zijn bedrijf over het afgelopen jaar heeft opgemaakt. Pas dan kan hij zien of het nodig is een inkomensverzekering af te sluiten. De sluitings-

datum van 30 juni zorgt ervoor dat er een tweede piek is in juni of juli, dit laatste dan weer in verband met vertraging in de administratieve verwerking. In september wordt doorgaans een dieptepunt bereikt, waarschijnlijk doordat er in de zomervakantie weinig nieuwe levensverzekeringen worden afgesloten.

Het seizoenspatroon van de totale premieontvangsten vertoont in grote lijnen een vergelijkbaar verloop: een piek in januari en rond juni of juli. Een dieptepunt valt rond september en oktober. In beide trends lijkt zich de afgelopen tijd een omslag te hebben voorgedaan. Na jaren van flinke groei neemt de verkoop van nieuwe levensverzekeringen af en dalen de premieontvangsten. Een aantal factoren kan het verdere verloop beïnvloeden. De invoering van het nieuwe belastingstelsel kan invloed hebben op het soort verzekering dat wordt afgesloten. Ook de dalende koersen op de aandelenbeurzen spelen een rol. Waarschijnlijk zal er een verschuiving plaatsvinden van beleggingsverzekeringen naar vormen die meer zekerheid bieden.

Misschien beïnvloeden de fiscale veranderingen ook het seizoenspatroon. Als aftrekposten en uiterste afsluitdata verdwijnen of verschuiven, zal de consument zijn gedrag hierop aanpassen. ◀

Laura Wielenga

Dit artikel is een bewerking van een eerder gepubliceerd artikel uit *Het Verzekerings-Archief*, 4 (2001)

Seizoenspatroon premieontvangsten, 1993/2001

